

POLITICAL & SECURITY STATEWATCH

Monthly bulletin on Moldova
issued by IDIS VIITORUL
www.moldova.org
nr.4, iunie-iulie 2005

Buletinul este o publicație lunară bi-lingvă care are drept scop analiza anumitor elemente de politică internă, externă și a unor probleme de interes special pentru Republica Moldova. Pentru a monitoriza cu acuratețe tendințele care apar, Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale (IDIS) „Viitorul” calculează indicatorii Political and Security Statewatch (PSS) pentru a facilita înțelegerea ritmului de creștere sau descreștere, precum și direcția transformărilor democratice în Republica Moldova. Acești indicatori sînt calculați în baza unei metodologii speciale.*

Dinamica indicatorilor PSS pentru perioada iunie-iulie 2005

Indicatorul	mai-iunie	iunie-iulie	Dinamica
Politici interne	3,7	3,25	↗
Politici externe	3,6	3,09	↗
Factori de securitate	3,68	3,19	↗

politicii fiscale pentru anul viitor, stabilind, printre altele, diminuarea impozitului pe venit și introducînd claritate la capitolul TVA în agricultură. A fost modificată Legea cu privire la fondurile de investiții, care introduc o anumită transparență, concomitent cu unele garanții pentru deținătorii de acțiuni;

1. Dimensiunea politicii interne

Imperativul integrării europene a solidarizat forțele politice din Republica Moldova în pofida incompatibilității viziunilor ideologice împărțite de acestea.

O consecință a realizării acestui „consens politic” a fost adoptarea în Legislativul țării a unui șir întreg de legi. Dintre acestea, anumite legi au reprezentat condițiile unui „Decalog” înaintat lui Vladimir Voronin de PPCD, PD și PSL la 4 aprilie curent în momentul realegerii șefului statului.

La acea perioadă întrebarea analiștilor era: își va îndeplini V. Voronin promisiunile în fața opoziției sau am fost martorii unui nou bluf politic? Astăzi, întrebarea lor ar fi: sînt suficiente aceste condiții pentru realizarea sarcinilor de modernizare și europenizare a țării ?

2. La capitolul protecției sociale, sănătății și familiei, au fost efectuate modificări și completări la Legea privind ocuparea forței de muncă și protecție socială a persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă, completări la Legea cu privire la alocațiile sociale de stat pentru unele categorii de cetățeni, precum și modificări operate în Legea bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2005;

3. În domeniul educației, Parlamentul a adoptat un pachet de modificări la Legea învățămîntului pentru înlesnirea aderării la Procesul de la Bologna. A fost elaborat proiectul Codului Educației, ulterior, care va fi propus spre examinare instituțiilor de stat și societății civile;

4. În domeniul politicii externe, Parlamentul s-a manifestat prin adoptarea actelor de ratificare a circa 20 aranjamente internaționale, la care a aderat Republica Moldova. Însă, cele mai importante acte ale acestei legislaturi sînt cele legate de conflictul transnistrean: 3 declarații și un apel pe marginea planului de reglementare a conflictului transnistrean propus de Președintele Ucrainei, precum și adoptarea Legii cu privire la prevederile de bază ale statutului juridic special al localităților din stînga Nistrului.

1.1. Eficiența legislativă

Activitatea de patru luni a Parlamentului în sesiunea de primăvară a fost evaluată de Marian Lupu într-un discurs la ședința finală. Potrivit spicherului, pe parcursul celor 29 de ședințe plenare, corpul legislativ a adoptat 212 acte legislative. Dintre acestea vom menționa:

1. În domeniul politicilor economice au fost adoptate modificări la Legea bugetului țării, care țin de reparțizarea veniturilor bugetare în volum de 790 milioane lei, acumulate pe parcursul primului semestru al anului curent. Politica fiscală a țării a fost perfecționată prin introducerea unor modificări în Titlurile 7 și 8 ale Codului Fiscal. Au fost extinse împuternicirilor organelor administrației publice locale în managementul fiscal și determinate prioritățile

* Metodologia calculării Indicatorilor Political and Security Statewatch

Metodologia PSS reprezintă un model sintetic de evaluare a percepției unui grup de 10 experți independenți asupra riscurilor politice și de securitate în trei domenii specifice: Politici interne, Politici externe, Probleme de interes special. Monitorizarea PSS contribuie la identificarea amenințărilor potențiale și efective care privesc stabilitatea instituțiilor publice și asigură coerența analizelor de prevenire timpurie a crizelor. Ratingul PSS nu trebuie de considerat un Indicator absolut și are drept scop formarea unor judecăți generale. Dinamica indicatorilor poate fi găsită în text și reflectă ritmul, direcția transformărilor democratice din RM. Despre metodologie mai amănunțit în anexe.

Pentru a reveni la întrebarea cu care am început această analiză, putem constata că aproximativ 70 % din condițiile "Decalogului" au fost realizate în cadrul primei sesiuni a Parlamentului. Printre ele putem menționa: modificarea Legii cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii, modificarea Legii privind Curtea de Conturi, modificarea Codului electoral, modificarea Legii privind Serviciul de Informații și Securitate (SIS), transmiterea ședințelor plenare ale Parlamentului în direct

la posturile naționale de Radio și TV, publicarea stenogramelor pe pagina de web a Parlamentului. Analiza procesului legislativ din perioada verii ne-a permis să facem câteva observații și comentarii. Sesiunea de primăvară a Legislativului a fost determinată de regulile parteneriatului politic condiționat dintre putere și opoziție pentru realizarea obiectivelor integrării europene. Structurile europene au apreciat pozitiv această situație de fapt, privind-o ca premisă în stabilizarea politică internă a RM și dezvoltarea procesului democratic prin implementarea SCERS și a Planului de acțiuni RM-UE. Consensul politic, creat prin acceptarea colaborării dintre putere și opoziție, nu a dus, însă, la lichidarea divergențelor structurale dintre acestea. Aici am mai adăuga că îndeplinirea în premieră de către puterea comunistă a unor condiții elaborate în pripă de opoziție - premisa principală a statuării consensului politic - nu presupune neapărat și progresul inevitabil spre îndeplinirea sarcinilor conducerii țării legate de SCERS și Planul de acțiuni RM-UE.

Legile votate au fost propuse în marea lor majoritate de către Guvern, Președinție și formațiunea majoritară. Ne-a atras atenția participarea activă a opoziției în cadrul votării în grabă a legilor, mai mult decât în cel al dezbaterii lor. Totuși, ar fi un paradox pentru opoziție să nu voteze o lege pe care singură a solicitat-o. S-a putut observa că opoziția nu era sigură de amploarea angajamentului puterii, ceea ce a și influențat negativ asupra calității procesului legislativ. Din garant al schimbărilor democratice prin analiza impactului inițiativelor legislative și încurajarea dezbaterilor pe marginea anumitor legi, opoziția s-a transformat în susținător al puterii. Înseamnă aceasta o spulberare a opoziției? Mai degrabă este vorba despre o transformare a rolului tradițional, jucat de opoziție în RM, în care, prea multă vreme, opoziția și puterea s-au găsit pe baricade ireconciliabile.

O bună parte a inițiativelor legislative reprezintă proiecte de legi înaintate în le legislativele precedente, lipsindu-le caracterul novator, realitățile curente fiind altele. Adoptarea de către deputații opoziției a tacticii „este mai important să votăm legea, după care revenim pentru a o îmbunătăți” este una greșită

În sesiunea curentă a Parlamentului 58 din cele 96 de legi plasate pe site-ul Parlamentului reprezintă amendamente sau completări.

și falimentară, deoarece pornește un lanț vicios al procesului legislativ prin necesitatea adoptării ulterioare a amendamentelor și completărilor. Experiența ne demonstrează, că instabilitatea legislativă, drept consecință a acesteia practice, afectează activitatea instituțiilor publice, precum și climatul investițional. În mai 2004, doar pe baza a 23 legi adoptate între 2001-2003 au fost adoptate ulterior 322 amendamente. În sesiunea curentă a Parlamentului 58 din cele 96 de legi plasate pe site-ul Parlamentului reprezintă amendamente sau completări. O altă năstrușnicie a Parlamentului a fost crearea unor grupuri ad-hoc pentru "a monitoriza ajustarea legislației naționale la prevederile normelor europene și a elabora propuneri de perfecționare a legislației". Constatăm cu regret că grupurile respective nu au avut nici o relevanță pentru procesul legislativ, iar hotărârile lor nu au fost luate în considerație. Un exemplu în acest sens este comisia pentru administrația publică locală în care conlucrarea cu societatea civilă asupra inițiativelor legislative a avut un caracter mai mult decorativ.

Inițiativele legislative ale președintelui Voronin cu privire la statutul juridic al raioanelor de est ale țării și luarea unei atitudini oficiale față de planul Iușcenco prin trei declarații au eclipsat atenția opiniei publice naționale și internaționale, trecând-se cu vederea evoluția proceselor democratice interne. În acest sens, consensul politic dintre putere și opoziție aduce mai multe avantaje puterii. Opoziția riscă a-și pierde electoratul de bază, iar PCRML în frunte cu Voronin obține credit politic în fața structurilor europene, în pofida persistenței a numeroase abuzuri din partea conducerii țării și a numeroase deficiențe ale sistemului democratic.

Legislatorii moldoveni prea puțin au ținut cont de asigurarea obiectivului de integrare europeană în adoptarea legilor. O parte infimă din legile adoptate de către aleșii poporului se includ în planul de acțiuni al SCERS și în Planul de acțiuni RM-UE, în pofida reiterării de fracțiunile parlamentare chiar în prima ședință a Parlamentului a obiectivului comun de in-

tegrare europeană. Acest fapt va mări dubiile Uniunii Europene cu privire la îndeplinirea obiectivelor de integrare europeană de către Moldova, fapt ce condamnă țara noastră la o continuă așteptare la ușa UE.

Cu toate acestea s-a putut observa conturarea unei viziuni, deși destul de vagi, asupra prioritizării unor legi de importanță majoră pentru începutul unor reformelor cardinale care ar stimula procesele democratice în țară. În schimb, au fost date uitării ale reforme la fel de importante cum ar fi reforma instituțiilor publice centrale, reforma Consiliului Suprem de Securitate etc. Votarea legilor în Parlament a avut loc în mare grabă, fără analize, discuții și expertize competente. Unele legi au fost votate în pofida unor avize șovăielnice din partea comisiilor permanente. Ca exemplu, în acest sens, poate servi votarea Legii privind acordarea statutului de obiect al patrimoniuului cultural național bunurilor Combinatului de vinuri "Mileștii Mici".

În orice stat democratic activitatea legislativă are drept scop crearea unui cadru legislativ adecvat funcționării instituțiilor publice în folosul societății. În Republica Moldova, cu părere de rău, instituțiile publice continuă să lucreze în folosul altor interese.

1.2. Eforturile Guvernului și Președinției în realizarea integrării europene

Activitatea Guvernului se desfășoară în baza programului său de guvernare adoptat de Parlament. Printre prioritățile programului se numără: modernizarea economiei, reintegrarea teritorială a țării, o mai bună calitate a vieții, consolidarea societății, integrarea europeană. De asemenea, au fost reiterate sarcinile definite anterior de șeful statului, cele mai importate fiind implementarea SCERS și a Planului de acțiuni RM-UE.

Îndeplinirea tuturor acestor sarcini presupune un efort conjugat al tuturor instituțiilor publice care vor fi nevoite să dea dovadă de muncă sîrguincioasă, profesionalism și nu în ultimul rînd de voință. În pofida acumulării acestui mare volum de lucru, Guvernul nu mai poate evita rezolvarea anumitor prob-

leme stringente sau măslui implementarea unui plan sau altul. Astfel, apare riscul implementării acestor sarcini în măsura posibilităților, adică de mîntuială, avînd în vedere experiența guvernării precedente.

Preocuparea de bază a guvernului în primele luni ale verii a fost restructurarea ministerelor și departamentelor, fiind aprobate structurile și statele de personal ale 20 de instituții publice centrale. În situația cînd este impus să micșoreze numărul de cadre și să reformeze ministerele, de asemenea, copleșit de problemele ne-rezolvate din primul mandat, Vasile Tarlev este conștient că activitatea sa va fi atent monitorizată de către dușmanii săi și ai președintelui. Șansa premierului de a supraviețui în fotoliul său i-o poate oferi doar V. Voronin, ratingul politic al căruia este în creștere. Datorită acestui fapt, anormal pentru o țară cu regim politic parlamentar, premierul va deveni mult mai fidel lui V. Voronin. Astfel, orice mișcare va trebui coordonată cu consilierii președintelui, prioritățile activității guvernului fiind cele impuse de președinție. În continuare, fără jenă și remușcări, Vladimir Voronin nu încetează a-și impune figura în toate sferile puterii asemeni unui general de armată. În acest sens, lipsa autonomiei instituțiilor publice denotă un deficit acut de democrație și organizare.

Nu este de mirare faptul, că cele mai importante acte legislative cu referire la probleme de securitatea națională - chestiunea transnistreană - au venit din partea președinției. Acest fapt contribuie la creșterea creditului politic al lui Voronin atît în interiorul, cît și în exteriorul țării. „Succesele” sale acoperă activitatea întregii opoziției intrată într-o fază de amortire politică. Inițiativele lui Vladimir Voronin nu pot fi ignorate și criticate în interiorul țării, deoarece promovează interesele statului.

Totuși, în spatele acestei euforii a salvagărdării și promovării intereselor naționale prin fluturarea unor declarații cu privire la conflictul transnistrean de către conducerea țării, se ascund mari breșe în

activitatea de democratizare, reformare și modernizare conform standardelor europene a societății, economiei și instituțiilor publice.

Astfel, în pofida faptului că pe masa fiecărui ministru stă Strategia de Creștere Economică și Reducere a Sărăciei, abia recent, prin decretul Președintelui Voronin a fost constituit Consiliul Național pentru Dezvoltare Durabilă și Reducere a Sărăciei (CNDRS). Misiunea principală a Consiliului este de a coordona activitățile de implementare, monitorizare, evaluare și de actualizare a Strategiei de Creștere Economică și Reducere a Sărăciei (SCERS). Crearea în vara 2005 a acestui organ destul de important, ne pune pe gînduri asupra progresului

de politicienii moldoveni drept un pas înainte spre integrarea europeană a Republicii Moldova. Însă, ca și în cazul SCERS, implementarea acestui plan are loc cu pași de melc. În cadrul Guvernului, pe lîngă premier nu există nici un responsabil pentru elaborarea unei strategii eficiente de implementare. Ministerul de Externe nu poate fi responsabil de așa ceva. Misiunea sa s-a încheiat în momentul semnării Planului de către reprezentanții Comisiei Europene și ai Moldovei. Reprezentanții troicii UE, prezenți într-o vizită de lucru la Chișinău, și-au exprimat convingerea că în cadrul ședinței Consiliului de Cooperare Republica Moldova – UE din noiembrie

curent vor putea fi evaluate rezultatelor reale ale implementării acestui document. În această ordine de idei, șeful statului a menționat că nu există probleme în privința respectării calendarului implementării Planului de Acțiuni. Este straniu să aflăm de la șeful statului că Planul de acțiuni RM-UE are și un time-line amănunțit. Am dori foarte mult să-l cunoaștem și noi, însă, din păcate, el nu poate fi găsit la nici o adresă de internet, dar mai mult ca probabil, că acesta nici nu există.

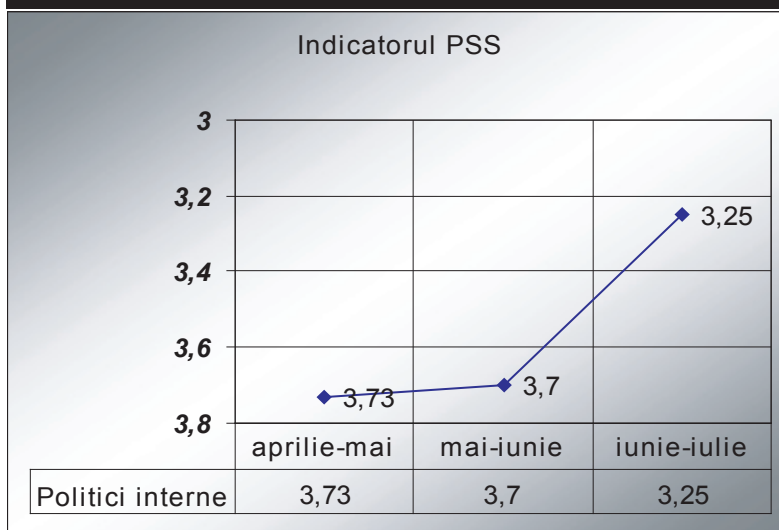
Implementarea reală a Planului de acțiuni presupune elaborarea unor proiecte strategice

conjugate în scopul unei reformări interne profunde. Aceasta este singura posibilitate de a ajunge la standardele europene. Practicarea tacticii reformelor graduale nu poate fi o soluție pentru RM în procesul de integrarea europeană.

1.3. Predicții

Rezolvarea problemei transnistrene, democratizarea vieții politice și integrarea europeană au fost motivele care au dus la apariția parteneriatului politic în Republica Moldova. Cele mai importante rezultate ale acestei relații calitativ noi dintre putere și opoziție au fost actele legislative cu privire la statutul Transnistriei. Fermitatea unor astfel de decizii a

Indicatorul PSS reprezintă nivelul de stabilitate în politica internă pentru perioada iunie-iulie 2005

Punctajul este calculat în scară inversă unde 1 este cea mai înaltă și 5 cea mai joasă valoare

Indicatori	aprilie-mai	mai-iunie	iunie-iulie	Dinamica
Politici interne	3,73	3,7	3,25	↑

realizat în implementarea SCERS pînă în prezent, perioada de implementare a căruia este 2004-2006. Fără o viziune strategică asupra situației economice și politice a țării din partea organelor decidente, planuri de tipul SCERS, pentru elaborarea căruia s-au cheltuit sume enorme, rămîn a fi simple mijloace ale propagandei populiste. Și chiar dacă în esența sa SCERS este un document foarte bun, fără o implementare corespunzătoare, calitatea sa se reduce doar la prețul foilor pe care a fost tipărit.

Un alt act destul de important pentru rezolvarea problemelor socio-economice și a integrării europene este Planul de acțiuni RM-UE semnat la Bruxelles și adoptat de Parlament ca lege. Semnarea acestui document, calitatea căruia lasă mult de dorit în privința delimitării sarcinilor pentru instituțiile statului, a fost catalogată

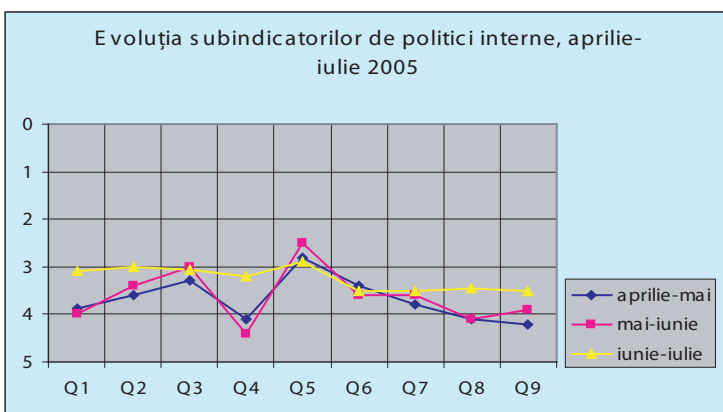

stimulat vulnerabilitatea unor mari actori geopolitici ca Rusia. Incapacitatea Rusiei de a-și tempera ambițiile imperiale ar putea impulsiona viața politică internă a Moldovei în viitorul apropiat.

Imixtiunea externă a Rusiei se va simți neapărat deja în forma unui nou discurs. Trecerea de la amenințările cu represalii armate la cele economice vor fi orientate spre a destabiliza viața politică internă și punerea la îndoială a caracterului democratic al procesului politic în Moldova. Miza acestei manevre politice este atingerea obiectivului Federației Ruse în regiune - recunoașterea de către RM a

statalității transnistrene sub mandat rusesc. Conștienți de pericolul extern, opoziția și guvernarea ar putea face în continuare o echipă comună. Divergențele dintre aceștia ar putea să apară din cauza tăgăduirii reformării PCM și renunțarea de către V. Voronin la funcția de președinte al partidului. Privatizarea, de asemenea, ar putea constitui nucleul unor noi confruntări. Absența unei viziuni concrete asupra integrării europene, a unei înțelegeri a ceea ce este procesul politic european și cel al integrării europene de către executivul moldovean vor împiedica orice evoluție a procesului de reformare internă conform

standardelor europene. Ignorarea în continuare a SCERS și a Planului de acțiuni RM-UE de către Guvern va anihila procesul de integrare europeană al Republicii Moldova. Activitatea legislativă și executivă din această vară demonstrează că autoritățile Republicii Moldova continuă să evită problemele stringente cum ar fi: slăbiciunea aparatului de stat și mai ales capacitatea acestuia de a pregăti și aplica deciziile. Acest fapt aduce prejudicii serioase dezvoltării Republicii Moldova și procesului de integrare europeană.

CE ESTE INDICATORUL PSS:

Indicatorul are ca scop descrierea ritmului și direcției de transformări democratice în Republica Moldova prin intermediul unor evaluări calificate asupra variabilelor legate de politica internă, politica externă și probleme de interes special. Indicatorul PSS este calculat în funcție de valorile acordate la un șir de întrebări de către un grup de experți independenți. Rolul Grupului de experți a constat în a nota tendințele percepute pe aceste categorii cu variabile cuprinse între 1 la 5, unde 1 reprezintă nivelul maxim de intensitate (presiunea problemei), iar 5 - nivelul cel mai redus de intensitate al categoriei respective. Evaluarea variațiilor înregistrate pe fiecare dintre aceste categorii a fost facilitată de utilizarea tabelului de evaluare.

Punctajul este calculat în scară inversă unde 1 este cea mai înaltă și 5 cea mai joasă valoare

I. Politici interne	aprilie-mai	mai-iunie	iunie-iulie	Dinamica
Lista întrebărilor/subindicatorilor de reper				
Q1. Sunt autoritățile publice centrale din R. Moldova eficiente și competitive?	3,89	4	3,1	↑
Q2. Este sistemul politic din R. Moldova pluralist, democratic și viabil?	3,6	3,4	3	↑
Q3. Sunt, în R. Moldova, respectate drepturile și libertățile de bază ale cetățenilor săi?	3,3	3	3,05	↔
Q4. Este respectat, în R. Moldova, principiul separației puterilor în stat?	4,1	4,4	3,21	↑
Q5. Este, în R. Moldova, încurajată participarea femeilor, minorităților naționale și altor minorități în viața politică și afacerile publice?	2,8	2,5	2,9	↓
Q6. Este legislația electorală suficient de adecvată procesului și standardelor democratice; există mecanisme care asigură șanse egale tuturor competitorilor în cadrul campaniilor electorale?	3,4	3,6	3,5	↑
Q7. Sunt cetățenii R. Moldova protejați contra abuzurilor administrative și represaliilor politice?	3,8	3,6	3,5	↑
Q8. Există în R. Moldova o justiție independentă, în care cetățenii pot avea încredere?	4,1	4,1	3,45	↑
Q9. Sunt autoritățile publice locale efectiv descentralizate și autonome la nivel regional / local?	4,2	3,9	3,5	↑

2. Dimensiunea politicii externe

2.1. Relațiile RM-UE

Din analiza discursurilor oficialilor moldoveni în fața instituțiilor europene din primele luni ale verii reiese clar dorința R. Moldova de a avea un dialog neîntrerupt și constructiv dintre RM și conducerea UE, menit să sprijine realizarea aspirațiilor de democratizare, reintegrare teritorială și integrare europeană ale țării noastre.

Această aspirație a autorităților moldovenești a luat o formă mai pragmatică după semnarea la 28 iunie curent, la Bruxelles, a unui Acord între Republica Moldova și Comisia Europeană privind instituirea, privilegiile și imunitățile Delegației Comisiei Europene în Republica Moldova. Scopurile instituirii delegației în septembrie curent este aprofundarea raporturilor de cooperare, susținerea implementării Planului de Acțiuni

RM-UE și soluționarea conflictului transnistrean.

Deschiderea unei astfel de delegații reprezintă un pas calitativ în relațiile UE-RM. Merită de menționat că această prevedere se conține în Planul de acțiuni RM-UE, fiind un angajament din partea UE. În ce privește situația angajamentelor țării noastre, șeful statului nu prea a avut multe de spus în aceste sens vizitând Parlamentul European în

vara aceasta. Ne putem mulțumi, în schimb, cu declarații de genul „prevederile Planului de Acțiuni RM - UE se află în prim-plan pe agenda reformelor politice, economice și sociale din țara noastră”.

Odată cu prezentarea avizului consultativ față de Planul de acțiuni RM-UE solicitat Parlamentului European, Republica Moldova a primit și cerințele UE față de oferirea Preferințelor Comerciale Autonome (PCA) pentru Moldova. Cerințele respective se conțin în câteva puncte ale Planului de acțiuni RM-UE, inclusiv în „Priorități pentru acțiune”. Este vorba despre perfecționarea cadrului instituțional și a procedurilor de control ale originii mărfurilor de către RM. Obținerea de către Moldova a Preferințelor Comerciale Autonome din partea UE ar crea posibilități pentru un regim de comerț asimetric dintre UE și RM, ceea ce ar reprezenta șanse în plus pentru dezvoltarea economică a țării și un pas în procesul de integrare europeană. Cu părere de rău, autoritățile moldovene au ignorat aceste prevederi. Instituțiile europene au dat de înțeles Moldovei nu odată, că șansele integrării europene depind în mare parte de acțiunile pe care le va întreprinde.

2.2. Soluții pozitive pentru relațiile RM-NATO

Moldova a făcut un pas înainte spre integrarea în spațiul de securitate euro-atlantic. Solicitarea autorităților de la Chișinău de avansare a raporturilor politico-diplomatice cu Alianța Nord Atlantică: de la Acordul de parteneriat pentru pace (PFP) la Planul Individual de acțiuni și parteneriat (IPAP) a fost salutat la Brussels. Trebuie de remarcat, însă, că acest Plan de acțiuni nu trebuie să fie văzut doar ca o declarație de afecțiune. IPAP presupune angajamente ferme, coerente și măsurabile.

Se presupune că lansarea sa va fi precedată de elaborarea unei Prezentări de concept prin care RM va trebui să precizeze foarte

clar scopurile politicilor externe, interne, de securitate și de apărare, precizând și cu multă rigoare așteptările sale vis-a-vis de NATO, precum și de întreaga comunitate euro-atlantică. Moldova trebuie să identifice locul pe care ar dori să-l ocupe cândva, atunci când condițiile tehnice, politice, și de securitate îi vor permite.

Este de așteptat ca Planul Individual de Acțiuni al

Parteneriatului RM-NATO să fie semnat deja în I semestru al anului 2006, după o etapă de evaluare minuțioasă și măsuri de pregătire internă și externă. Aprobarea de către Consiliul Suprem de Securitate, planul va trece la faza de implementare, etapă în care autoritățile statului vor urma o Cartă de implementare, foarte precisă, foarte riguroasă și monitorizată de către noii „parteneri” de securitate ai Republicii Moldova.

Pregătirea documentului a fost încredințată Comisiei Naționale pentru Elaborarea Planului de Acțiuni al Parteneriatului RM-NATO, prezidate de Ministrul Afacerilor Externe și Integrării Europene, Andrei Stratan, secundat de Ministrul Apărării, Valeriu Pleșca. Comisia va comasa eforturile principalelor structuri civile și militare ale statului, precum și ale comunităților academice și non-guvernamentale. Se presupune că acest Plan va

Realizarea planului este o platformă solidă pentru atingerea obiectivului-cheie al politicii externe a RM: integrarea în Uniunea Europeană. Autoritățile de la Chișinău încep să înțeleagă că orice traiectorie de aderare la UE nu poate avea loc în condițiile absenței unor garanții și condiții de securitate, iar aceste elemente nu pot fi asigurate decât de alianța Nord-Atlantică. Acest curs de evoluție l-au urmat toți fără nici o excepție țările-candidat pentru aderarea la UE. Nici RM nu poate ocoli această strategie, care trebuie să o apropie în mod efectiv de instituțiile, mecanismele, responsabilitățile și sprijinul solidar al familiei națiunilor europene.

Implementat concomitent cu Planul de Acțiuni UE-RM, planul RM-NATO va accelera procesul de dezvoltare al cadrului instituțional în cursul integrării europene. Pentru Moldova, planul are importante implicații interne, printre care vom menționa: reformarea sectorului de securitate, precizarea relațiilor cu țările vecine, precum și creșterea interoperabilității între instituțiile de forță ale RM cu efective ale Alianței Nord-Atlantice. Chiar dacă este greu acum de prognozat impactul direct

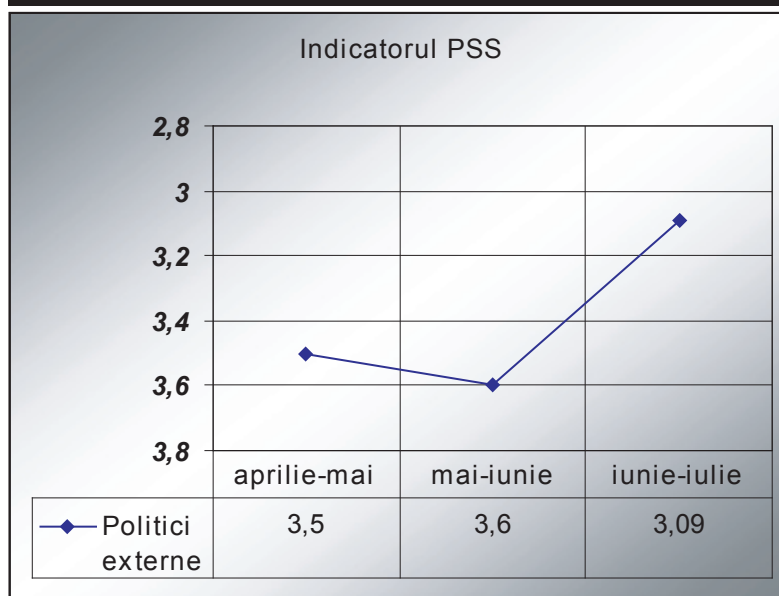
al noului parteneriat (IPAP) cu NATO asupra tematicii transnistrene este de așteptat ca această problematică de securitate să avanseze de la o chestiune minoră, periferică, sub-națională, la un subiect pe agenda de securitate a Alianței în raport cu partenerii săi strategici, inclusiv Federația Rusă, iar ultima ar avea nesfârșit de mult de pierdut dacă va insista în continuare pe „așa zisele” interese strategice, pe care le apără în spatele regimului secesionist de la Tiraspol.

În mod evident, Chișinăul ar putea găsi o nouă rezonanță demersurilor sale de

securitate colectivă, de implicare a comunității internaționale și de demilitarizare a regiunii.

În septembrie curent în Moldova va fi deschisă o delegație a Uniunii Europene

Indicatorul PSS reprezintă nivelul de stabilitate în politica externă pentru perioada iunie-iulie 2005

Punctajul este calculat în scară inversă unde 1 este cea mai înaltă și 5 cea mai joasă valoare

Indicatori	aprilie-mai	mai-iunie	iunie-iulie	Dinamica
Politici externe	3,5	3,6	3,09	↑

fi elaborat și cu sprijinul unor experți și consultanți din țările baltice.

Există și sceptici care afirmă că, în formula sa limitată (IPAP nu presupune în mod necesar aderarea la NATO într-o perspectivă previzibilă), Planul de Acțiuni Comune de Parteneriat RM-NATO nu inspiră multe speranțe. IPAP este destinat acelor țări, care nu doresc să adere la Alianță într-un timp apropiat. Mai mult, IPAP ar putea tolera existența actualei formule de „neutralitate”, larg repudiată de către comunitatea analiștilor politici de la Chișinău, fiind orientat mai degrabă spre prioritățile de agendă ale Alianței și statelor sale membre, inclusiv spre: continuarea războiului antiterorist, a reformei militare și a obținerii beneficiilor economice și politice, net superioare celor rezultate din participarea în PFP. Prin urmare, planul va cuprinde aspecte de asistență din partea NATO, dar nu și angajamente clare.

Scepticii ar putea să învețe din lecția gradualității adoptată de Georgia. Georgia a beneficiat de un plan similar – IPAP – cu începere din octombrie 2004, în urma căruia, a reușit să obțină un sprijin excepțional de vast în materie de

reformare a armatei, serviciilor secrete, trupelor de frontieră și comandamentului său general. Ca pas următor, Ministrul georgian al Apărării, Irakli Okruashvili, a declarat intenția Georgiei de a cere un Plan de Acțiuni pentru Aderare (MAP) la NATO în toamna anului următor.

Progresele Georgiei în Planul Individual de Acțiuni, au convins SUA să pornească Programul de Durabilitate și Operații de Stabilizare în continuarea Programului de Training și Echipare prezent în Georgia din 1999. Intențiile pro-

NATO ale Republicii Moldova au adus deja rezultate. SUA va acorda ajutor în evidența și retragerea armamentului din Transnistria. În timpul recente vizite a Ministrului Apărării, Valeriu Pleșca în Statele Unite, Senatul american a declarat intenția de a loba retragerea armamentului rusesc din Moldova prin ambasadorul SUA la Moscova. Ca în cazul Georgiei, o rezoluție în acest sens din partea Senatului ar fi fost de mare ajutor Moldovei. Menținerea și adâncirea relațiilor bune cu SUA, nucleul politic și financiar al NATO trebuie să fie o prioritate pentru

Moldova. Pe termen lung, reevaluarea necesității statutului de neutralitate este un obiectiv logic în cazul adâncirii cooperării NATO cu amândouă Ucraina și Moldova și posibil a trecerii la o fază calitativ superioară IPAP. Pe termen mediu, desfășurarea inițiativelor pacificatoare euro-atlantice în zonele limitrofe Transnistriei, implicarea lor activă în procesul de demilitarizare a zonei transnistrene ar trebui să fie un obiectiv al cooperării Republicii Moldova cu NATO.

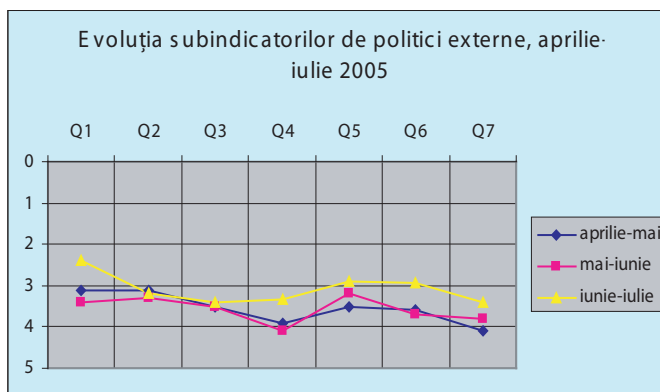
În cele din urmă, trebuie să menționăm că această Inițiativa euro-atlantică a Moldovei a avut un efect benefic asupra imaginii țării în Europa. Aprecieri pozitive, promoldovenești răsună de la Washington, până la Bruxelles și Tallinn. Este important, însă, ca în acest moment Planul să reprezinte un document de acțiune stricto sensu, și nu un motiv de auto-apreciere pentru politicienii care au reușit să convingă autoritățile de utilitatea acestui pas, ca o platformă utilă pentru integrarea ulterioară a Moldovei în structurile de securitate europene.

IPAP-ul nu presupune integrearea Moldovei în NATO, dar oferă șanse în plus pentru integrarea în UE

Anexe

II. Politici externe	aprilie-mai	mai-iunie	iunie-iulie	Dinamica
Lista întrebărilor/subindicatorilor de reper				
Q1. Este politica externă a R.Moldova suficient de clar formulată și promovată în raport cu principalii actori ai comunității internaționale?	3,1	3,4	2,4	↑
Q2. Sunt în opina Dvs. respectate și implementate convențiile și acordurile ratificate de R. Moldova?	3,11	3,3	3,2	↑
Q3. Este R. Moldova suficient de protejată prin acorduri și parteneriate strategice pe plan extern?	3,5	3,5	3,4	↑
Q4. Există între guvernare și societatea civilă punți de comunicare efective în vederea formării și promovării unei politici externe eficiente și credibile?	3,9	4,1	3,35	↑
Q5. Cooperează RM eficient cu țările vecine în cadrul organizațiilor regionale / internaționale?	3,5	3,2	2,9	↑
Q6. Sunt autoritățile R. Moldova efectiv angajate să implementeze Planul de Acțiuni UE-Moldova?	3,6	3,7	2,95	↑
Q7. Este integrarea euro-atlantică (NATO) o prioritate a politicii externe în RM?	4,1	3,8	3,4	↑

Punctajul este calculat în scară inversă unde 1 este cea mai înaltă și 5 cea mai joasă valoare

3. Probleme de interes special

3.1. Evoluții în problema transnistreană

La 22 iulie 2005, Parlamentul RM a adoptat legea cu privire la prevederile de baza ale statutului juridic special al localităților din stînga Nistrului (Transnistria). Legea prevede acordarea statutului de autonomie în cadrul statului Republica Moldova pentru raioanele de est și stabilește principiile cheie care vor reglementa delegarea competențelor politice autonomiei teritorial-administrative, în conformitate cu prevederile Constituției RM; stabilește condițiile constituirii organelor puterii și oferă garanții interne autonomiei.

Legea reprezintă un pas curajos și neconvențional în politica internă a RM. Adoptarea legii în cauză a pus punctul unei lungi perioade, marcate de presiuni externe, erori diplomatice, indiferența occidentului și cinismul Rusiei.

Opinia publică este favorabilă adoptării acestei legi. Potrivit unui sondaj efectuat de CBS Axa în iulie 2005, 72% dintre respondenți se pronunță contra federalizării în RM.

Deși se afirmă că legea este adoptată în spiritul îndeplinirii Planului Iuscenko de reglementare a conflictului, legislativul de la Chișinău introduce astfel importante modificări de concept, de perspectivă și de instrumente în realizarea obiectivului final – reintegrarea teritorială a Republicii Moldova.

Cu privire la carențele planului ucrainean, s-a referit și șeful statului, Vladimir Voronin, în discuțiile sale avute cu membrii Consiliului Nord-Atlantic de la Bruxelles, din data de 7 iunie, precum și în sesiunea Parlamentului European. Omițînd clauzele referitoare la evacuarea trupelor ruse din Transnistria, la controlul asupra frontierei moldo-ucrainene, democratizarea și decriminalizarea enclavei secesioniste,

planul ucrainean este futil. Mai mult ca atît, oragnizarea alegerilor monitorizate internațional ar legitima – în opinia majorității absolute a clasei politice de la Chișinău și a cetățenilor RM – un guvern separatist brutal, mercenar, instalat în regiune după bunul plac al unei țări străine.

Răspunsul Moldovei prin adoptarea la 10 iunie a Declarației cu privire la inițiativa Ucrainei, Apelul cu privire la criteriile de democratizare și condițiile demilitarizării zonei transnistrene a Republicii Moldova au alarmat autoritățile Ruse. Prin vocea MAE, Moscova alerta Chișinăul despre faptul că adoptarea legii va complica relațiile și așa tensionate cu Tiraspolul. Avertizarea a fost sprijinită imediat de Ministrul Apărării, Ivanov, care a respins din nou cererile de retragere necondiționată a trupelor și munițiilor din Transnistria, pe motiv că autoritățile secesioniste nu-i per-

tului. Retragerea armamentului din zona transnistreană este considerată inacceptabilă de către guvernul Rusiei. MAE al Moldovei a exprimat un protest public referitor la declarațiile oficialilor ruși acuzîndu-i de neglijarea aranjamentelor geostrategice actu-

ale, de necunoașterea și nerespectarea acordurilor bi- și multilaterale.

Deși s-au arătat și ei alertați, politicienii de la Kiev au semnalat doar o ușoară surpriză,

motivată prin faptul că legea ar merge prea departe. Reacția Ucrainei, deși favorabilă Moldovei, păstrează o tentă de ambiguitate. Deși au salutat ca legea din 22 iulie se conformează planului „Iuscenko”, partea ucraineană a declarat că legea depășește limitele acestui plan. Prin acestea, Ucraina implică anumite inconveniențe politice generate de completările aduse de legislatorii moldoveni. Una din ele

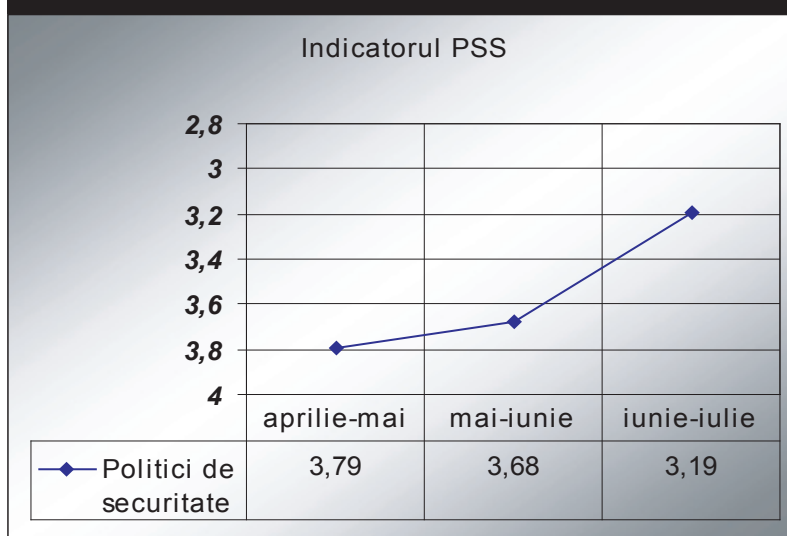
este participarea transnistrenilor la negocierea statutului juridic al regiunii, pe care Ucraina vrea să o vadă doar după alegeri în Transnistria. În opinia lui Dmitri Tkaci, ambasadorul cu misiuni speciale al MAE de la Kiev, noua lege: „...nu este o mare tragedie”¹, întrucît aceasta este doar poziția de start pe care a luat-o Chișinăul. Tkaci a specificat că legea cu pricina e o bază pentru elaborarea viitorului statut al Transnistriei și ca o parte din elementele care nu convin acum părților se vor regăsi, după ce se va ajunge la compromis, în legea finală despre statutul regiunii.

Menționăm în acest sens că, noua lege rescrie

într-un format legislativ elementele de bază ale Strategiei „celor 3D”, invocate de lideri ai societății civile în toamna anului 2004, și care susțin că „cheia reglementării definitive ale

Conflictul transnistrean rămîne a fi cel mai sensibil subiect al politicii interne și externe al RM. Acțiunile oficialilor moldoveni întreprinse în lunile de vară au stîrnit reacții diferite în rîndul mediatorilor

Indicatorul PSS reprezintă nivelul de stabilitate în probleme de interes special în perioada iunie-iulie

Punctajul este calculat în scară inversă unde 1 este cea mai înaltă, iar 5 cea mai joasă valoare

Indicatori	aprilie-mai	mai-iunie	iunie-iulie	Dinamica
Politici de securitate	3,79	3,68	3,19	↑

mit acest lucru. Legea din 22 iulie a fost calificată drept act unilateral și contraproductiv procesului de negocieri. Comentariul Departamentului de Informații și Presă a MAE al Rusiei califică legea din 22 iulie ca o acțiune negîndită care va tergiversa procesul de soluționare a conflic-

Note:

1. <http://azi.md/news?ID=35252>

acestui conflict se găsește în cristalizarea voinței politice pentru democratizarea, demilitarizarea și decriminalizarea raioanelor estice ale RM. Legea din 22 iulie este, aparent, un pas ferm în formularea poziției RM vis-a-vis de viitorul cadru al reglementării conflictului și o soluție „ideală” pentru statul moldovenesc.

Pentru a rămâne realiști, trebuie să menționăm că adoptarea noii legi nu a trezit entuziasmul general pe plan extern. Explicația generală ține eventual de faptul că această lege schimbă regulile jocului, deja stabilite pentru OSCE, țările-mediator, și UE, care își au propriile calcule în procesul de atingere a unui compromis în problema transnistreană, și fără de care, Chișinăului îi va fi dificil să avanseze de unul singur.

Poziția OSCE este un alt factor alarmant pentru autoritățile moldovene. Delegațiile naționale la Consiliul permanent al OSCE au aprobat legea din 22 iulie, estimând că aceasta “ar trebui să conducă la rezolvarea cât mai rapidă și definitivă a conflictului, pe baza normelor și principiilor dreptului internațional, în particular, referitoare la integritatea teritorială, suveranitatea și intangibilitatea hotarelor internaționale”.

Cu toate acestea, în AP a OSCE există promotorii ai acordării garanțiilor internaționale Transnistriei, criticând, astfel legile despre garanțiile interne aprobate de parlamentul moldovean. Aceste vociferări periclitează unul din

punctele forte ale Legii din 22 iulie: absența garanțiilor internaționale, des folosite de negociatorii ruși pentru a legitima prezența militară ilegală a Rusiei pe teritoriul RM. Aceste declarații, ca cea a lui Kimmo Kiljunen, demonstrează susținerea morală pe care o are Rusia în AP a OSCE.

SUA, deși e doar observator la negocierile asupra Transnistriei, a susținut scopurile de democratizare și demilitarizare a Transnistriei și au îndemnat Rusia să încheie procesul de evacuare a trupelor și armamentului de pe teritoriul Moldovei, conform acordurilor de la Istanbul din 1999. SUA a mai exprimat speranța că adoptarea Legii din 22 iulie va înviora procesul negocierilor, în care SUA sînt dispuse să-și asume un rol activ.

3.2. Predicții

Nici unul dintre participanții la negocierile asupra conflictului transnistrean nu vede Legea din 22 iulie ca variantă finală a statutului regiunii transnistrene. Rusia va încerca să insiste asupra revizuirii legii prin adoptarea unui statut al Transnistriei aprobat de către mediatori. Posibilitatea unei evoluții în problema dezarmării regiunii este la fel de mică ca și după summit-ul OSCE de la Istanbul.

Așa cum poziția Chișinăului a devenit ireconciliabilă cu cea a Moscovei, este posibil ca negocierile să fie înghețate pentru un timp. Cel puțin pînă se decide asupra posturilor vama moldo-ucrainene moni-

torizate de UE. Tendințele Ucrainei de a grăbi legalizarea prin alegeri a regimului de la Tiraspol, este, posibil o încercare a Ucrainei de a se pricopsi cu un partener politic și comercial legitim în Transnistria, imun la limitările impuse de UE.

Speranța că factorii democrațici – actorii revoluției “portocalii” de la Kiev – vor ajunge singuri la ideea sprijinului dezinteresat acordat RM se topește cu mare rapiditate, plasînd cea mai mare responsabilitate pentru cursul viitoarelor evoluții în această problemă la deplina discreție a Chișinăului.

Noua orientare a RM spre structurile euro-atlantice este un factor alarmant pentru Rusia, dar o implicare mai activă și mai vizibilă de partea separatiștilor va alerta comunitatea internațională, care nu ar dori conservarea enclavei rusești la frontierele estice ale UE și NATO. În această perspectivă, sprijinul militar, politic și financiar regimului secesionist de la Tiraspol va deveni un cost pe care nici măcar administrația autoritară a Președintelui Putin nu și-l va mai putea permite.

III. Politici de securitate	aprilie-mai	mai-iunie	iunie-iulie	Dinamica
Lista întrebărilor/subindicatorilor de reper				
Q1. Este R. Moldova un stat care se poate apăra efectiv în eventualitatea unei agresiuni externe?	4,44	4,33	3,95	↑
Q2. Este R. Moldova un stat mai viabil și mai sigur astăzi decât acum un an pe planul asigurării cu resurse energetice și combustibil în funcție de necesitățile sale în creștere?	4	3,89	3,4	↑
Q3. Este poziția R. Moldova suficient de protejată prin acorduri și / sau tratate internaționale / regionale care ar spori gradul de securitate al statului?	3,6	3,4	3,4	↔
Q4. Există în R. Moldova politici corespunzătoare de protecție și susținere a mediului ambiant?	3,7	3,4	3,4	↔
Q5. Sunt implementate cu succes în R. Moldova politici de eliminare a traficului de ființe umane, de spălare de bani și contrabandă?	3,7	3,5	3,25	↑
Q6. În opinia Dvs., sunt promovate în RM politici și acțiuni eficiente de combatere a crimei organizate?	4	3,6	2,75	↑
Q7. În opinia Dvs., credeți că ar fi posibil de a reglementa conflictul Transnistrean în anul 2005?	3,88	4,22	4,2	↑
Q8. Este oare, în opinia Dvs., locul R. Moldova în spațiul euro-atlantic de securitate și apărare colectivă al Alianței NATO?	1,56	1,33	1,2	↑

Acest buletin apare cu sprijinul generos al fundației GMF (German Marshall Fund of the United States). German Marshall Fund of the United States reprezintă o instituție americană care stimulează schimburile de idei și promovează cooperarea între Statele Unite ale Americii și Europa în spiritul Planului Marshall postbelic. Opiniile exprimate aparțin doar autorilor acestei publicații. Echipa PSS: Ghenadie Mocanu, Timur Onica. Pentru a fi incluși în lista de distribuție a buletinului PSS vă rugăm să contactați Departamentul Publicații la viitorul@moldova.org sau la tel. (373-2) 22.18.44. Pentru sugestii și întrebări ne puteți scrie la gene.moca@gmail.com sau telefonați-ne la (373-2) 22. 18.44. www.viitorul.moldova.org